

УДК 316.324.8:[140.8:[13+165.173]](045)

До 160-річчя від дня народження В. Вернадського

Микола Сенченко,

директор Книжкової палати України, професор,

e-mail: director@ukrbook.net

Ера домінування Розуму***Думка — енергія. Квантове перехрестя**

Квантовий світ влаштований набагато складніше, ніж можна це уявити. Світ частинок існує за власними правилами, постійно, в усіх вимірах.

Квантовий світ — це внутрішнє віддзеркалення законів природи: невидиме поле інформації та енергії, що об'єднує все матеріальне. Нематеріальне поле організовує й сполучає всі закони природи та керує ними. Це вимір, в якому часу більше, аніж простору, інакше кажучи, у цьому вимірі час вічний.

Квантові закони взаємодіють із непередбачуваним і невидимим — зі світом енергії, хвиль, частот, інформації, свідомості. Цим світом керує невидима константа — поле інформації.

Якщо у тривимірній реальності простір нескінченний, то у квантовому світі нескінченний час. Якщо час нескінченний і вічний, він уже нелінійний, тобто немає кордонів між минулим і майбутнім. Без часових меж всі події відбуваються безпосередньо зараз, у поточний момент.

Наше тіло — це поле енергії, інформації та розуму, що перебуває у стані постійного динамічного обміну з довкіллям. Науковці, які досліджують квантовий простір, стверджують, що увесь світ — енергія. Усі частинки існують одночасно й скрізь. Поки немає спостерігача — людини — світу не існує, це науковий факт.

Частинки, з яких складається людина, наш світ і мільярди зірок взаємопов'язані, тому, випромінюючи емоційні думки у Всесвіт, ми впливаємо на незліченну кількість частинок, що формують звичну нам реальність. Це закон тяжіння, або принцип дзеркала. Існування людини ґрунтується на принципі дзеркала: що випромінюєш, те й отримуєш.

З погляду квантової фізики, наша дійсність — джерело сировини, з якої складається тіло й розум людини, а також Всесвіт. Універсальне енергетичне й інформаційне поле постійно змінюється й перетворюється, щосекунди трансформуючись у щось нове.

Під час фізичних експериментів із субатомними частинками й фотонами було з'ясовано, що

спостереження за перебігом експерименту впливає на його результати. Те, на чому людина фокусує увагу, здатне реагувати у відповідь. На квантовому рівні матерія реагує на людську увагу. Цей фізичний феномен дістав назву "ефект спостерігача".

Дослідники стверджують: якщо розглядати наш світ у деталях, а не на рівні Всесвіту, то, за їхніми розрахунками, нині квантова система впливає на саму себе в минулому. Закон причинності працює й у прямому (минуле впливає на майбутнє), й у протилежному напрямі (майбутнє впливає на минуле). Неймовірно!!!

Наша реальність — це абстракція, доведена експериментами учених: частинки в минулому змінювалися залежно від спостереження за ними та виміру в майбутньому. Поки їх не виміряли, "реальність" залишалася гнучкою. Наприклад, людина вірить у те, що їй не вистачає грошей. Урешті-решт, це стане правдою й вона бідуватиме постійно. Або вірить у те, що в певному місті чи за певних обставин не може знайти хорошу роботу. І знову це стане правдою. Водночас поряд живуть люди, які мають хорошу роботу й достатньо грошей. Чому? Їм пощастило?

Щомиті кожен із нас здійснює вибір, щосекунди створює власну реальність. Щоразу, коли з людиною відбувається щось небажане, вона має вибір і потрапляє на квантове перехрестя. І якщо поринути у вир негативних емоцій, то можна повернути у світ зла. Реальність завжди добра та нейтральна, лише наші думки й оцінки забарвлюють її. Якщо щиро радіти будь-якому досвіду й приймати його, — проблеми вирішуватимуться швидко й легко.

Багато книг написано про те, що людські думки здатні матеріалізуватися. Це правда. Думка — жива енергія, з якою слід бути надзвичайно обачним. Коли вона зароджується у свідомості, а згодом зникає, її шлях не закінчується. Думки не розчиняються у просторі, а формують створений людиною образ. І навіть якщо забути про мільйони думок, як про безліч випадкових перехожих на вулицях, вони існуватимуть далі. І одного дня людина натрапить на створену її думками подію.

* Продовження. Початок див.: Вісник Книжкової палати. 2023. № 9. С. 3—10; № 10. С. 3—9; № 11. С. 3—10.

Думки матеріальні, але як насправді відбувається процес їх втілення? Коли людина про щось думає, то відчуває різні емоції й почуття, створюючи потужний потік енергії. Це своєрідний сигнал у Всесвіт про те, чого людина прагне.

Відкриття квантової фізики не містять нічого нового, ці знання відомі здавна. У багатьох таємних містичних ученнях, що були доступними лише обраним, наголошувалося, що немає жодної відмінності між думками та предметами. Нижче розглянемо світоглядне бачення та особливості пізнання Світобудови, окреслені в давньоарійській філософії (ДАФ).

Наукова спадщина колишніх цивілізацій

Особливості пізнання навколишнього світу.

Кожен рух визначають напрям, енергія та зовнішні умови. Розумне життя як процес і рух характеризують розумний напрям і розумна енергія. Енергію виробляють народи, а скеровує влада. Розум народів втілюється в науково-технічному, технологічному й інформаційному прогресі, що триває впродовж двох останніх століть. Водночас розум влади залишається на рівні стародавнього світу. Як тоді, так і нині основними інструментами влади є сила та гроші. Питання обрання розумного напрямку й розумного прогресу світова верхівка — як сукупність формальної та неформальної фінансової, політичної, релігійної, ідеологічної влади — не лише не вирішує, а й навіть не ставить. Рух із дедалі більшою енергією в невизначеному напрямку стає загрозливо небезпечним.

Призначення людства на Землі — збереження та розвиток розумного життя. Інтереси й логіка безмежного збагачення вузького кола еліт спрямували суспільство до двох світових воєн і реальності третьої, ядерної, — до краю провалля. Перехід від влади сили й грошей до влади Розуму — питання життя та смерті людства. Майбутнє цивілізації — або ера Розуму, або апокаліпсис.

Першорядна проблема сучасності полягає в тому, що світовий інститут влади сили й грошей, який скеровує енергію підвладних їм народів, не відповідає своєму призначенню. Настає ера Знань, Ноосфера. Розвиток науки веде людство до панування ери Розуму, підґрунтям якої є давньоарійська філософія, що надає знання про Світобудову і роль у цих процесах світового Розуму.

Надсвітова реальність. У пропонованій статті використано матеріали книги мого давнього знайомого І. Беляєва "Древнеарийская философия" [1]. Розглянемо окремі елементи цієї доктрини, потрібні для опанування знань, викладених ученим.

Давньоарійська філософія відома зі священних книг давніх аріїв, зокрема Вед, Авести, Книги

Велеса. Це вчення визнає наявність у навколишнього світу цілком певної структури — Універсуму (Абсолюту), який слід розглядати як вічну "надсвітову реальність". Вона стоїть за усім, що відбувається в навколишньому світі, і є "джерелом усього". Поширені такі її назви:

— у давньоіндійській філософії — "Брахман";

— у давньокитайській філософії даосизму — "Дао", або "Шлях Всесвіту";

— у християнстві та його відгалуженнях — "Бог", чи "Всевишній";

— у мусульманстві — "Аллах".

Надсвітову реальність також розуміють як "Порожнечу, що творить", оскільки з її надр виходять об'єкти проявленого світу.

Структурно Універсум є неподільним, але вкрай багатограним. Його гранями є "першоїдеї", або "ноумени", а власне Універсум розглядають як "світ першоїдей", або "світ ноуменів", єдиною нерухомою точкою якого є поняття Бога. Усі першоїдеї, попри відмінність, рівноправні, а їх кількість настільки велика, що її неможливо обчислити. Першоїдеї, розпізнані Універсумом, формують мислєформи, котрі певною мірою впливають на матеріальний світ.

Непізнані першоїдеї не відрізняються одна від одної, і ця обставина є передумовою зв'язності. Остаточо розпізнані першоїдеї специфічно індивідуальні. Водночас, повністю відрізняючись між собою зовні, всередині вони зберігають єдність. Посилюючи зв'язність, що початково була між ними, першоїдеї створюють передумови вияву в навколишньому світі симетрії та краси.

Надсвітова реальність є сукупністю "вічних цінностей", або "вищих цінностей", які підтримують одна одну. Вищі цінності сумісні між собою і, незважаючи на зовнішні відмінності, також внутрішньо однорідні та є втіленням одного цілого. Через цю якість вищі цінності не формуються з будь-чого, а лише можуть бути вгадані під час спостереження за особливостями функціонування Всесвіту. Як квінтесенція людських спостережень за Всесвітом вони пояснюють суть усього, на підставі чого були усвідомлені. Це єдине ціле, що слід сприймати як Всевишнього, котрий існує у світі через посередництво вищих цінностей. Самі собою вищі цінності гранично абстрактні, проте у процесі втілення в конкретній ситуації набувають цілком конкретного значення.

Як єдина нерухома точка наших знань про Всесвіт ДАФ, окрім суто теоретичних аспектів, має вагому практичну цінність. Ця філософія дає змогу занурюватися у глибину досліджуваних явищ і містить ключ до їх повного й адекватного розуміння.

Здатність Природи перебувати в гармонії є якістю людського Інтелекту як інструменту пізнання Світобудови та являє собою його невіддільну властивість. Саме він допомагає вирішувати проблеми, що стоять перед людством.

Першоідеї та їх пізнання. Вищі цінності також називають "першоідеями". Вони мають таку властивість, що до кінця світу далеко не всі з них пізнає Всевишній. Проте, оскільки першоідеї становлять основу Всевишнього, він постійно намагається їх пізнати, для чого використовує властивий Йому апарат пізнання.

Сукупність першоідей складає "безліч усіх множин" [2], також відому як "Універсум". Неймовірно велика кількість першоідей безпосередньо позначається на характері еволюції Всесвіту.

У процесі пізнання Всевишнім першоідеї самого Всевишнього, або першоідей, що надходять із матеріального світу, відбувається зняття зліпків, визначених у ДАФ як "мислеформи". Кожній мислеформі, попри те, що вона складається з кількох, точніше, дуже багатьох, першоідей, відповідає одна першоідея, що вирізняється серед інших першоідей цієї мислеформи. Саме вона і є "свою першоідеєю" для цієї мислеформи. Решту першоідей, що входять у мислеформу, ДАФ розглядає відносно неї як "не свої першоідеї".

В окремих випадках мислеформа може не мати своєї першоідеї, у результаті чого її доля відрізняється від долі мислеформ, що мають свою першоідею. У процесі свого пізнання мислеформи без першоідеї руйнуються та зникають. Мислеформа, що має свою першоідею, під час пізнання "худне", доки від неї не залишиться лише своя першоідея.

Вищий Промисел. Пізнання Всевишнім самого себе відбувається через пізнання кожною мислеформою своєї першоідеї, якщо така в неї є. Цей процес розуміємо як "Вищий Промисел". Успіхи на шляху його здійснення вважають "прогресом Вищого Промислу", а невдачі — "регресом Вищого Промислу". Світ, що оточує людство, переважно перебуває у стані прогресу Вищого Промислу, тоді як явище регресу — епізодичне й короткочасне.

Імовірнісний характер Всесвіту призводить до того, що неможливо заздалегідь однозначно спрогнозувати наслідки будь-якої дії, навіть всупереч тому, що в тенденції все може рухатися у правильному напрямі. Логічним наслідком цієї обставини є хвильовий характер процесів навколишнього світу.

На висхідних стадіях хвиль відбуваються спроби опанувати нові аспекти з позитивних

тенденцій досліджуваного явища. На зворотній стадії хвилі відбуваються спроби зберегти набутий позитивний досвід й уникнути мимоволі викликаних до життя негативних тенденцій.

Регрес Вищого Промислу є наслідком спроб пізнати власну суть крізь призму першоідей, що не мають своїх мислеформ. Цими спробами керує "диявол", якого можна вважати фантомом, потужним утворенням на основі Універсуму. Головним завданням диявола є протидія Всевишньому в реалізації його задумів із самоспоглядання. З технічного погляду це протистояння втілюється у створенні перешкод ствердженню вищих цінностей і/або в їх деформації.

Як творчо неспроможний суб'єкт диявол підступно використовує об'єктивні закони розвитку Світобудови, сформовані Всевишнім. Водночас наявність у навколишньому світі відповідальності за власні вчинки, відомої як "закон карми", не залишає дияволу жодних шансів на перемогу.

Просвітлення. З розвитком самопізнання мислеформою своєї суті й своєї першоідеї, відбувається зростання індивідуальності та пов'язаного з нею об'єкта фізичного світу, якщо такий є. Мислеформа при цьому "худне", і зазначений процес як вияв Вищого Промислу на рівні однієї мислеформи є її "просвітленням".

Зворотний процес вважають реалізацією регресу Вищого Промислу, а отже "обтяженням" мислеформи. Оскільки Всесвіт здебільшого перебуває у стані прогресу Вищого Промислу, будь-яка мислеформа зазвичай стає чіткою та виразною, а факти її обтяження є лише фрагментарними елементами її біографії.

Як і все в навко лишньому світі, вияв індивідуальності є хвильовим процесом. Його зворотна стадія характеризується спробами вирізнити все позитивне, нагромаджене за поточний крок самоусвідомлення.

Ефективність і конкуренція. Разом із прогресом Вищого Промислу зростає в середньому або в тенденції ефективність функціонування як Всесвіту загалом, так і окремих його частин. Це явище відбувається через скінченність кількості об'єктів Всесвіту у будь-який момент його існування. Як наслідок, на ці об'єкти претендує нескінченна кількість мислеформ — і тих, що мають свою першоідею, і тих, яким її бракує. Вони прагнуть здобути об'єкт проявленого світу як інструмент свого усвідомлення, що призводить до конкуренції між ними.

Зважаючи на інертність навколишнього світу, конкуренція заохочує використання найкращих із наявних загальноновизнаних зразків функціонуван-

ня однотипних процесів. Єдиною нерухомою точкою таких спрямувань є стан "еквівалентного обміну", коли ефективність функціонування охоплених ним процесів є приблизно однаковою.

Як і реалізація будь-якого принципу ДАФ у специфіці конкретної ситуації, поняття "ефективність" залежить від особливостей порушеної проблеми. Саме так вона й визначається під час зіткнення з реальними завданнями.

Зв'язність. Під "зв'язністю" Всесвіту розуміємо той факт, що кожна його частина, хай і не безпосередньо, виявляється пов'язаною з будь-якою іншою його частиною. Як наслідок, будь-який куточок навколишнього світу відчуває на собі вплив іншої його частини й ніколи не може повністю належати лише собі. Інакше кажучи, ніщо не можна розділити на частини, які б не взаємодіяли одна з одною. Якщо такий процес і відбудеться, то матимемо кілька незв'язаних між собою явищ. Проте за скрупульозного підходу до вивчення дійсності такі явища ніколи не відбуваються. Щоправда, іноді під час дослідження нехтують певними зв'язками, і тоді можна говорити про щось цілком ізольоване.

Сильна та слабка компоненти. З технічного погляду "сильна компонента" має властивість внутрішньої закільцьованості. Інакше кажучи, рухаючись елементами сильної компоненти та вийшовши з одного її елемента, обов'язково можна потрапити в нього знову.

Якщо структура навколишнього світу містить кілька сильних компонент, то її визначають як "розкладну модель". Протилежною є "нерозкладна модель", що складається тільки з однієї сильної компоненти, збігаючись із нею самою.

Через зв'язність Всесвіту кожна його сильна компонента не існує окремо, а пов'язана зі своїм оточенням. Попри це, "обличчя" сильної компоненти визначає кільцевий потік, що циркулює всередині неї, а не її зв'язки із зовнішніми відносно неї частинами навколишнього світу.

Структуру чи її частину, що має властивості зв'язності й не є сильною компонентою, визначають як "слабку компоненту". Їх збіг відбувається лише в тому разі, коли слабка компонента спочатку була сильною. Зазвичай сильна компонента складається з кількох слабких.

Посилення зв'язності. Зростання ефективності функціонування Всесвіту і будь-якої його частини відбувається завдяки налагодженню нових зв'язків між його елементами. Завдяки цьому виникає тенденція до просвітлення у структурі Всесвіту однієї сильної компоненти, до того ж процес триває паралельно з просвітленням мислеформ.

У результаті, на тлі посилення зовнішньої відмінності об'єктів навколишнього світу через зростання їхньої індивідуальності в них виявляється дедалі більша внутрішня схожість. Об'єкти доходять розуміння, що будь-яка індивідуальність насправді не є самостійним феноменом, а різноманіттям вияву єдиного цілого. Цей висновок спонукає об'єкти Всесвіту об'єднуватися між собою, і в цьому разі, як побічний ефект, виникає тенденція до утворення загальної залежності один від одного. Як наслідок, створюються умови для підвищення розумної самостійності, заснованої на стані еквівалентного обміну.

Інструмент пізнання. Як стверджує давньорійська філософія, найважливішою та невіддільною частиною надсвітової реальності й Всевишнього є інструмент їх пізнання чи самопізнання. З огляду на його провідну роль у ДАФ, це є "філософією здорового глузду". З технічного погляду здоровий глузд становить набір певних принципів. У кожній ситуації, виходячи з її специфіки, вони втілюються в певній комбінації. Можна виокремити цілий клас завдань щодо існування нерухомих точки певного відображення, до яких належить і процес пізнання мислеформою своїх першоїдей. Для розв'язання цього класу завдань використовують так званий принцип стискальних відображень (ПСВ) [3].

Принцип стискальних відображень. Пізнання кожною мислеформою своєї першоїдеї відбувається через відсікання не своїх для неї першоїдей. З математичного погляду процес самопізнання можна визначити як "принцип стискальних відображень".

За кінцеву кількість кроків, загальне число яких передбачити неможливо, ПСВ надає єдину нерухомих точку серед множини першоїдей, у якій розгортається його робота. Ця точка збіжності має властивість нерухомоті, оскільки за кожного відсікання великої кількості частин, під час реалізації ПСВ, вона не відсікається. Її одиничність є наслідком того, що в момент закінчення роботи ПСВ, відсікати вже нічого, а від усієї множини залишається лише одна точка, що є "єдиною нерухомою точкою", досягнувши якої, ПСВ завершує роботу.

Аксиома вибору. Найбільш загальним математичним визначенням принципу стискальних відображень є "аксіома вибору" [4]. Кінцевим результатом процесу самопізнання мислеформи, що має свою першоїдею, є її повне просвітлення до своєї першоїдеї. З математичного погляду це еквівалентно здобуттю формули функції вибору, відповідної внутрішній сутності Всевишнього.

Властива аксіомі вибору можливість порівняння дає змогу для будь-якої ситуації, що вивчається, дібрати відповідну їй алгебраїчну модель. Власне кажучи, саме ця обставина допомагає ефективно використовувати математику в процесі дослідження навколишнього світу.

Базовим поняттям теорії множин є "множина" — сукупність певних об'єктів. Множину, що не містить жодного об'єкта, вважають "порожньою множиною". Об'єднання усіх можливих множин має назву "безліч усіх множин", або "Універсум". У давньоарійській філософії "безліч усіх множин" ще називають "Абсолютом".

Складові частини Всесвіту

Сукупність усіх здобутих під час процесу самопізнання Всевишнім мислеформ становить "ментальний план" Всесвіту, котрий на початку еволюції навколишнього світу був порожнім. З ментального плану Всесвіту через кристалізацію з допомогою аксіоми вибору випадає "нижній ментальний план" Світобудови. Він є єдиною нерухомою точкою ментального плану, або його квінтесенцією, а також "інформаційним світом", або "інформаційною моделлю" Всесвіту.

Інформаційний світ становить основу виникнення ефіру, або "астрального плану" Всесвіту. З ефіру постають об'єкти звичайного "фізичного плану" Всесвіту, або "проявленого світу".

У тих випадках, коли не може бути інших тлумачень, у ДАФ термін "Всесвіт" потрактується як "проявлений світ", хоча слід пам'ятати, що узагальнено він позначає сукупність усіх перелічених компонент навколишнього світу, охоплюючи й світ першоідей. Сенс, у якому вжито термін "Всесвіт", можна зрозуміти з контексту.

Особливості фізичного плану. Фізичний план Всесвіту є полігоном для перевірки відповідності мислеформ ментального плану своїм першоідеям. Як наслідок, усі нюанси ментального плану містяться у відповідних об'єктах фізичного плану. Джерелом їх виникнення є енергія Всесвіту. За високих значень вона породжує світло, складники якого розпадаються на елементарні частинки, утворюючи, згідно з інструкціями інформаційного плану, об'єкти проявленого світу. За не дуже високих значень енергії світло вже не утворюється самостійно, а є наслідком функціонування об'єктів Всесвіту. Завдяки цьому за звичайних умов, на нашій планеті, дотримується закон збереження енергії.

Енергія Всесвіту є наслідком обмеженості кількості об'єктів проявленого світу у будь-який момент функціонування Світобудови. Цей принцип стосується і обмеженості можливостей будь-якого об'єкта проявленого світу. А через необхід-

ність збільшення зв'язності навколишнього світу аж до проникнення в суть кожної першоідеї, зважаючи на їх нескінченну кількість, потреби будь-якого об'єкта фізичного плану Всесвіту нескінченні.

Осмислюючи свою суть, Всевишній визначає напрям розвитку проявленого світу, що виникає під час його безпосередньої діяльності, й у такий спосіб керує цим процесом. У цьому разі суттєві труднощі становить властивий Всесвіту ймовірнісний характер його розвитку. Він зумовлений відсутністю формули у функції вибору, органічно пов'язаної з аксіомою вибору, аж до настання кінця світу. У кожній ситуації ймовірнісний характер Всесвіту виявляється згідно з його специфікою, наприклад, у людському житті призводячи до потреби вираження особистої ініціативи.

У глобальній перспективі з усіх імовірнісних варіантів розвитку найбільш вірогідними є ті, реалізація яких не гальмує прогрес Вищого Промислу й не перетворює його на регрес.

Деміург та інертність. Імовірнісний характер розвитку Світобудови актуалізує потребу в її інертності. Ця якість навколишнього світу створює передумови для виправлення помилок, неминучих через імовірнісний характер Всесвіту, бо його відсутність миттєво призводить до фатальних наслідків. Зрозуміло, що як побічний ефект інертність створює труднощі під час руху в правильному напрямі, але во **н** є платою за можливість вчасно виправити помилку.

Інертність фізичного плану в ДАФ має назву "деміург", або "майстер, ремісник" у перекладі з давньогрецької мови. Деміург цілком позбавлений творчої ініціативи й, як консервативний бюрократ, є прибічником тиражування стандартних рішень. Зовні це виявляється у схильності проявленого світу до продукування негативної нескінченності, що заперечує будь-який вияв індивідуальності. Безумовно, вона спричиняє негативну реакцію Всевишнього й всіяко заохочує вияви індивідуальності. На практиці ж згенерований Всевишнім імпульс енергії, у будь-якій кінцевій ситуації, розчиняється в масштабній діяльності деміурга чи спробах її здійснення. Зіткнення цих несумісних суперечностей характеризується створенням нових зв'язків між об'єктами Всесвіту, що збільшують його зв'язність. Зв'язок відбувається завдяки обміну елементами системи. Як наслідок, виникає колообіг об'єктів проявленого світу, що прагне організувати у Всесвіті одну сильну компоненту й сприяє зростанню ефективності його функціонування.

Зв'язність між об'єктами навколишнього світу встановлюється у міру розуміння ними своєї схожості з оточенням у процесі зростання

їхньої індивідуальності. Саме цей чинник і об'єднує Всевишнього та деміурга.

Утім, через принципову обмеженість об'єктів проявленого світу тиражування негативної нескінченності вичерпує само себе. Виснаження призводить до того, що стає нагальною потреба демонтажу колишніх об'єктів Всесвіту й створення на цій базі нових. Майже завжди це призводить до того, що певна мислеформа, у будь-якому разі доволі просвітлена, втрачає отриманий нею раніше об'єкт проявленого світу. Специфічною ознакою проявленого світу, в якій виявляється ця властивість, є другий закон термодинаміки.

Проте не завжди перебіг цих процесів відбувається бездоганно, і коли інертність виходить за прийнятну межу, то починає перешкоджати еволюції Всесвіту. У такий момент деміург відходить від управління проявленим світом і передає повноваження дияволу, якого слід розглядати як квінтесенцію консервативності.

Навіть наявність можливості такого розвитку подій постійно завдає численних прикросів деміургу, який намагається цьому зашкодити. І тому, в ідеалі, як би деміург не чіплявся за своє місце, у момент настання кінця світу, коли Всевишній повністю пізнає всі свої першоїдеї, він з радістю завершить життєвий шлях у Всесвіті. Щоправда, чекати цього йому доводиться довго. А доки процес не відбувся, з прогресом Вищого Промислу, під час якого дедалі чіткіше виявляються задуми Всевишнього, роль деміурга безперервно зменшується. Він протидіє, але робить це без злого наміру, властивого дияволу, а щоб запобігти помилкам, від яких у цьому світі ніхто не застрахований.

Закони розвитку. Імовірнісний характер Всесвіту спонукає мати резерв, призначений для ліквідації неминучих помилок, і не робити невиправданих рухів. І тому одним з основних законів розвитку Всесвіту є максимізація введеної в нього енергії Всевишнім. Водночас прагнення будь-якого об'єкта Всесвіту або його системи посилити зв'язність проявленого світу сприяє зменшенню внутрішньої енергії об'єкта. Будь-який надлишок енергії витрачається на утворення нових зв'язків, і ефективність будь-якої думки визначається з огляду на те, чи багато таких зв'язків вона допоможе створити. Завдяки цьому не лише зростає зв'язність проявленого світу, а й будь-яка його система переходить у стан стійкої рівноваги чи прагне це зробити, враховуючи обставини. Як наслідок, зменшується інертність Всесвіту на тлі підвищення індиві-

дуальності його частин, що також сприяє розв'язанню суперечностей між Всевишнім і деміургом.

Особливості розвитку. Зіткнення протилежних намірів Всевишнього й деміурга можна уявити як стратегічну гру двох осіб. Серед правил є їхні комплекси, від яких у відомих межах учасники гри, за мовчазною згодою, що виникає на основі набутого досвіду, відходять не бажають. Враховуючи численні нюанси поведінки, противник може легко впоратися з відхиленнями від неписаного закону.

Неявна згода триває доти, доки зміни правил гри не вичерпають себе й дотримання колишніх принципів втратить сенс. Як тільки це відбувається, система переходить у новий стан із новими негласно прийнятими для її учасників правилами гри, що мають переваги над іншими стандартами поведінки в нових межах, зумовлених специфікою ситуації. Ця властивість Всесвіту пояснює його квантовий характер. Окрім того, він поділяє зусилля з розвитку навколишнього світу, підтримки його у досягнутому стані та налагодження поточної діяльності, що характеризує внутрішню сутність досягнутого стану, надаючи їм протилежні властивості. У результаті, діяльність із розвитку будь-якої системи, як і підтримка її в колишньому стані, мусить здійснювати сила, що розглядає цю систему як єдине ціле та вважає її об'єктом своєї дії. Цю діяльність розуміємо як "стратегічну". Їй протиставляється "тактична діяльність", що полягає в організації та підтримці певних аспектів поточного стану функціонування системи. Прикметною особливістю "тактичної діяльності" є повна свобода її реалізації, але в межах принципів та умов, визначених "стратегічною діяльністю". Це правило розподілу виконується неухильно. Будь-яке його порушення, якою б метою воно не було зумовлено, призводить до виникнення анархії з усіма можливими наслідками. Більше того, такі наміри не мають фундаментальної основи навіть на рівні спроб формального опису. Інакше кажучи, усі спроби регламентувати "тактичну діяльність" ізсередини призводять до формулювання якщо не абсурдних завдань, то завдань, що не мають розв'язання.

За такого збігу обставин матерія й антиматерія анігілюють, перетворюючись на світло. Завдяки цьому Всевишній у момент настання кінця світу з'явиться перед самим собою як сукупність різноманіття відтінків вже остаточно пізнаних їм своїх першоїдей.

Зникнення усіх компонент Всесвіту, за винятком світу першоїдей, у момент настання кінця

світу відбувається через їх прискорене використання всіма першоідеями Всевишнього. Особливістю цього моменту є розподіл кінцевої енергії, що циркулює у Всесвіті, між незліченною кількістю першоідей, котрі претендують на неї. Це призводить до нульового значення енергії обміну. У результаті, однією з ознак прогресу Вищого Промислу є постійне падіння енергії обміну між об'єктами Світобудови у процесі реалізації його колообігу. Щоправда, завдяки введенню енергії у Всесвіт, з прогресом Вищого Промислу, цей обмін також постійно зростає. Водночас приріст пов'язаної з будь-якою системою Всесвіту енергії, яку мають втілити в реалії системи мислеформи, та її темпи, з прорисом Вищого Промислу, постійно знижуються, однак це не стосується щойно сформованих систем.

Загальна схема космогонії, або Вищого Промислу

Брак у функції вибору формули для першоідей призводить до неможливості миттєвого пізнання ними своєї суті. Водночас наявність у їх сукупності або у Всевишнього пізнавального апарату (аксіоми вибору) дає їм змогу зробити це в майбутньому.

Ментальний план. Початкові процеси самопізнання Всевишнім сприяють органічно властиві аксіомі вибору суперечності антиномій, що впливають із неї. Активізація аксіоми вибору, що відбувається внаслідок цього, спричиняє появу мислеформ, або думок.

Спочатку мислеформи є зіп'яками з Універсуму чи Всевишнього. У міру заповнення "ментального плану Всесвіту", або просто "ментального плану", який може бути спочатку порожнім, аксіома вибору починає діяти в усьому Універсумі.

Зауважимо, що світ першоідей і ментальний план існують окремо один від одного. Саме тому мислеформи, розрізняючись за своїми першоідеями, можуть повністю або частково дублювати одна одну за змістом.

Мислеформи використовуються для проектування об'єктів Всесвіту. Якщо думки зрілі, то, спираючись на них, можна не лише уявити пов'язані з мислеформами об'єкти, а й втілити їх, використовуючи наявні можливості.

Як зазначалося вище, окремим мислеформам, попри те, що вони складаються з багатьох першоідей, відповідає одна першоідея, що вирізняється серед інших першоідей мислеформи. Як єдина нерухома точка для такої мислеформи зазначена першоідея є для неї своєю першоідеєю. Решта першоідей, що входять у цю мислеформу, є не своїми першоідеями. В окремих мислеформ немає

своїх першоідей, тому їхня доля відрізняється від тих мислеформ, що мають свої першоідей.

У процесі роботи методу стискальних відображень від мислеформ, що мають свої першоідей і від тих, що їх не мають, відсікаються мислеформи обох типів.

Мислеформи, що мають свою першоідею, під час роботи ПСВ, "худнуть" до своєї першоідей. Подібна особливість і становить фундамент процесу самопізнання. Досягнувши цього стану, мислеформи починають виблискувати всіма барвами веселки, властивими вищим цінностям, що асоціюються з їхніми першоідеями, а функція вибору отримує одну зі своїх окремих формул.

Мислеформи, що не мають своєї першоідей, руйнуються. Їх першоідеями можна вважати фантом, до якого прагне метод стискальних відображень, зважаючи на специфіку таких обставин, під час ускладнення, а не спрощення ситуації.

У процесі відсікання мислеформи навіть повністю пізнані першоідей можуть повернутися в Універсум, об'єднатися зі Всевишнім і знову перейти в повністю непізнану форму. Інші мислеформи, виявляючи зв'язність світу першоідей, організують власний колообіг і намагаються набути структури сильної компоненти.

Через зв'язність Всесвіт має структуру "розкладної моделі", що є слабкою компонентою, яка об'єднує кілька сильних компонент з допомогою односпрямованих, а не кільцевих зв'язків. Під впливом тенденції до посилення зв'язності, що є одним із наслідків прогресу Вищого Промислу, "розкладна модель" або пов'язана з нею слабка компонента, через утворення нових зв'язків, прагне набути властивості сильної компоненти, або "нерозкладної моделі".

Під час колообігу мислеформи подрібнюються та об'єднуються, і кожна з них постійно прагне пізнати свою першоідею, навіть якщо вона належить фантому. Прогрес мислеформи в цьому напрямі ДАФ потрактує як її "просвітлення", тоді як зворотний процес є таким, що "обважнює".

Мислеформу без своєї першоідей будь-які дії та руйнування обважнюватимуть. Усі процеси просвітлення мислеформ ДАФ тлумачить як прогрес Вищого Промислу, а зворотну тенденцію — як регрес Вищого Промислу. Вищий Промисел є здійсненням Волі Всевишнього у процесі самоспоглядання, єдиною нерухомою точкою якого є сам Всевишній.

З аксіоми вибору як принципу стискальних відображень випливає, що регрес Вищого Промислу, незважаючи на можливу тривалість, є винятково тимчасовим явищем. Як наслідок,

прогрес Вищого Промислу — це звичайна тенденція розвитку навколишнього світу.

Нижній ментальний план. Частина мислеформ ментального плану, здобута за певну кількість кроків аксіоми вибору, є інформацією. Її вмістилищем є "нижній ментальний план Всесвіту", або просто "нижній ментальний план". Як зазначалося, його також називають "інформаційним світом", або "інформаційною моделлю". Інформацію розцінюють як структуровану квінт-есенцію думки.

У найбільш абстрактній формі інформація записується з допомогою адекватних ситуацій символів. Цей факт, зокрема, пояснює, чому пам'ять базується на запам'ятовуванні образів. Інформаційна модель явища формується через виділення з усієї сукупності вражень, здобутих від споглядання найважливіших його компонент згідно з метою дослідження. Якщо така інформація не буде здобута, то інформаційна модель не сформується.

Аксіома вибору поділяє ментальний план Всесвіту на дві частини. Усе, що не ввійшло до нижнього ментального плану Всесвіту, розуміємо як його верхній ментальний план. Нижній ментальний план — це сукупність нагромаджених інформаційних моделей процесів Всесвіту, що пояснюють їх функціонування і формують відгук на певні зовнішні дії.

Як вміст неструктурованих частин мислеформ і поле вивчення власне мислеформ верхній ментальний план слугує бар'єром на шляху проникнення будь-яких віянь в інформаційний світ. Зі своєї боку, інфо рапійний світ виявляється єдиною нерухомою точкою ментального плану.

У буденному житті така форма поділяє єдиний розумовий процес на свідоме й несвідоме. Свідоме, звісно, відповідає верхньому ментальному плану. Нижній ментальний план пов'язаний із несвідомим, оскільки використання накопиченої відповідно до ситуації інформації відбувається здебільшого в автоматичному режимі.

Несвідоме називають також і підсвідомим. Свідоме й несвідоме властиві як окремим об'єктам, так і їх сукупностям. Структуризація мислеформ зумовлює народження імпульсу після їх реалізації. Цей імпульс пов'язаний тільки з інформаційним світом і є енергією.

Усе, що суперечить інтуїції, залишається у верхньому ментальному плані Всесвіту, і не переходить у нижній. На відміну від нижнього ментального плану, верхній — містить перспективи розвитку Всесвіту, які, через антиномічний характер навколишнього світу,

часто суперечливі. Однак на проявлений світ, тісно пов'язаний з нижнім ментальним планом, ці суперечності не поширюються.

Виокремлення нижнього ментального плану зумовлено "антиномією верхнього ментального плану і нижнього ментального плану". У ДАФ її потрактовано як поділ Брахмана на "Брахмана Вищого" й "Брахмана Нижчого". Звісно, із Брахманом Вищим суголосний верхній ментальний план, а під Брахманом Нижчим потрібно розуміти нижній ментальний план.

Астральний план. У міру опрацювання явищ і подій еволюції інформація записується на відповідних специфіці ситуації матеріальних носіях. Вони є об'єктами матеріального світу, що виникають з певного середовища під назвою "астральний план", який ще називають "ефіром", або "праною". Це не лише субстанція виникнення об'єктів проявленого світу, а й середовище обміну інформацією між цими об'єктами та їх взаємодії. Водночас інформація не лише пишеться на носіях, а і опрацьовується з допомогою ефіру, завдяки чому створюються умови для подальшого визначення формули функції вибору. Особливості опрацювання інформації, якщо астральний план є середовищем її трансляції, визначають алгебраїчні властивості ефіру.

Фізичний план. Носії запису інформації, що з'являються з астрального плану, є об'єктами "фізичного плану Всесвіту", або просто "фізичного плану", який слугує для перевірки ступеня відповідності мислеформи своїй першоїдеї, до пізнання якої вона прагне. Як синоніми фізичного плану в ДАФ використовують поняття "навколишній світ", "Всесвіт", "космос", "проявлений світ", "фізичний світ" і "матеріальний світ".

Інакше кажучи, думка має властивість матеріалізуватися. Ступеневість цього процесу призводить до того, що певною мірою світ і його об'єкти існують окремо від інформаційної моделі, подібно до того, як і їхні мислеформи відрізняються від своєї структуризації.

У міру еволюції Всесвіту об'єкти проявленого світу здобувають нематеріальні першоїдеї. І тільки повністю пізнана першоїдея, якщо вона не повернулася назад в Універсум, не потребує об'єкта проявленого світу.

Посередниками в такому процесі стають нематеріальні мислеформи, чия генерація відбувається під впливом потреби осмислення своїх першоїдей Всевишнім. Постійний процес зміни мислеформ спричиняє зміну об'єктів, що перебувають в їх досяжності, й зумовлює "пластичність" Всесвіту.

У процесі функціонування проявленого світу може статися так, що мислеформа зі своєю

першоїдеєю, яка опанувала певний об'єкт, здатна її втратити. Такий об'єкт Всесвіту на певний час лишається без частини орієнтирів існування.

Через скінченність часу функціонування окремих об'єктів проявленого плану, передусім високо-

організованих, мислеформа може змінювати їх під час свого осмислення. Щоправда, у разі повернення мислеформи в Універсум цей процес переривається та має розпочинатися знову.

(Далі буде)

Список літ ерат ури

1. Беляев И. Древнеарийская философия. Т. 1. Москва : Фонд развития и поддержки следственных органов. Журнал "Национальная безопасность и геополитика России", 2008. 615 с.
2. Бурбаки Н. Теория множеств. Москва : Мир, 1965. 456 с.
3. Кострикин А. Введение в алгебру. Часть 3. Основные структуры алгебры. Москва : Физико-математическая литература, 2000. 497 с.
4. Кановой В. Аксиома выбора и аксиома детерминированности. Москва : Наука, 1984. 65 с.

Надійшла до редакції 18 грудня 2023 року

КНИГОЗНАВСТВО. ВИДАВНИЧА СПРАВА

УДК 795:004.94]:[002.1:7.094]](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.12(329).11-16

Євген Малюк,

кандидат культурології, старший викладач
Київського університету імені Бориса Грінченка,
e-mail: y.maliuk@kubg.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6671-129X>

Ремедіація книги в аудіовізуальному мистецтві на прикладі відеоігор

У статті проаналізовано явище ремедіації книг крізь призму теорії американських дослідників Дж. Болтера та Д. Грузіна. На підставі статистичних даних щодо місця книги в житті українців підтверджено думку про те, що нині вона не посідає головного місця в дозвіллі сучасного споживача, водночас більшість популярних медіа книгу ремедіює.

Аудіовізуальне мистецтво є мультимедійним за визначенням, тобто таким, якому притаманна ремедіація. Серед видів сучасного аудіовізуального мистецтва було обрано відеоігри як найбільш технологічний приклад. На основі проаналізованих досліджень автор дійшов висновку, що науковці не зосереджували увагу на зв'язку особливостей ремедіації книг у відеоіграх.

З'ясовано, що частота ремедіації книги відеоігрою залежить від жанру, крім того, в іграх, де механіка домінує над сюжетом, цей процес відбувається рідше. Форма ремедіації в таких відеоіграх умовна та більше стосується інтерфейсу гри. У сюжетоцентричних відеоіграх ремедіація тягнє до безпосередності взаємодії з книгою.

Під час дослідження виявлено та проаналізовано й інші чинники ремедіації, що не входили до початкової сфери інтересів, — сетинг (середовище) гри та перспектива погляду гравця. Ремедіація книги частіше реалізується у відеоіграх, які відбуваються у фентезійному архаїчному або сучасному сетингу, тоді як у футуристичному — рідше. Визначено, що важливим чинником, який може впливати на спосіб ремедіації книги не менше за жанр, є перспектива погляду гравця. Іграм від першої особи притаманне уникнення гіпермедіальності у взаємодії з ігровим світом; найчастіше такий метод використовують у відеоіграх із технологією віртуальної реальності.

Ключові слова: ремедіація; книга; медіакультура; відеогра; ремедіація книги, аудіовізуальне мистецтво; медіа

Постановка проблеми. Аудіовізуальне мистецтво має мультимедійну природу, і зазвичай дослідження в цій сфері стосуються аудіосупроводу чи відеоряду в кіно, телепрограмах, медіа-інсталяціях, відеоіграх тощо. Водночас мультимедійність аудіовізуального мистецтва не вичерпується елементами, безпосередньо пов'язаними зі звуком чи зображенням, його важливим складником також є книга. Йдеться не так про

буквальне розуміння екранізації книги з допомогою аудіовізуального твору, як про феномен її ремедіації. Ремедіацією у профільних дослідженнях називають поглинання та використання можливостей одного формату медіа в іншому [1].

У добу мережевих комунікацій книга вже не має домінантної позиції, як у період розквіту друкованого слова. За результатами дослідження Ukrainian Reading and Publishing Data 2018 р.,